

FARMAKOEKONOMIKA – KOMPLEXNÝ POHĽAD NA ZDRAVOTNÚ STAROSTLIVOSŤ

Róbert Babeľa¹, Tomáš Tesař², Viliam Foltán², Adriana Ilavská³

¹ Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Trnavská univerzita, Trnava

² Farmaceutická fakulta UK, Bratislava

³ Diabetologická a metabolická ambulancia, ŽNaP, Bratislava

Farmakoeconomika ponúka odpovede na otázky dotýkajúce sa efektivity, dlhodobých horizontov, pacienta a jeho kvality života po aplikácii vybranej terapie. Pohľad farmakoeconomiky je systémový a preto je potrebné mať znalosti z medicínskej oblasti, no zároveň pomerne hlboké znalosti z oblasti ekonómie na vypracovanie resp. hodnotenie farmakoeconomických štúdií a modelov.
Kľúčové slová: farmakoeconomika, ekonomické hodnotenie, postupy, metódy, intervencie.

Via pract., 2008, roč. 5 (4/5): 222

Farmakoeconomické analýzy majú celý rad potenciálnych možností využitia v rámci systémov úhrad, cenotvorby, tvorby liekových formulárov, pri tvorbe smerníc klinických intervencií alebo napríklad pri komunikácii s lekármi. V posledných rokoch sa farmakoeconomika rýchlo rozšírila, pretože jej hlavný predmet – analýza nákladovej efektivity – umožňuje pomerne jednoduché použitie v rámci rozhodovacích procesov zdravotnej starostlivosti vo verejnom ako aj v súkromnom sektore.

Nedávny výskum Tufts Centra pre štúdium vývoja liekov naznačuje, že dopyt po farmakoeconomických analýzach z prostredia farmaceutického priemyslu vzrastie v blízkej budúcnosti pravdepodobne na približne 1 % z nákladov na výskum a vývoj lieku.

V štúdií z 9 európskych štátov (Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Nórsko, Rakúsko, Holandsko, Portugalsko, Španielsko a Veľká Británia) až jedna tretina respondentov, t. j. vládne organizácie, lekári, nemocniční farmaceuti, nemocniční manažéri a farmaceutický priemysel, potvrdila použitie výsledkov farmakoeconomických štúdií v rozhodovacom procese.

FDA (Food and Drug Administration) v USA napríklad nepožaduje doložené farmakoeconomické analýzy pri procese schvaľovania nového lieku. Napriek tomu, potenciálny význam farmakoeconomiky pri rozhodovaní o pokrytí nákladov na lieky v rámci zdravotnej a liekovej politiky súkromných a verejných inštitúcií má narastajúci rozmer. V nedávnom prieskume, 88 % z 24 predstaviteľov riadenej starostlivosti z 15 firiem v USA potvrdilo, že farmakoeconomická informácia je užitočná. Plány riadenej starostlivosti (tzv. Managed Care) ako jeden z kľúčových poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v USA požadujú alebo podporujú predloženie farmakoeconomického informácie farmaceutickými

firmami pri žiadostiach o úhradu nových terapeutických intervencií.

Farmakoeconomika a vedecké postupy

Dodržiavanie dohodnutých vedeckých postupov, ktoré sú navrhnuté tak, aby umožnili získanie spoľahlivých, porovnateľných a reprodukovateľných výsledkov, je vo farmakoeconomike (a nielen v nej) nevyhnutné. Používať by sa mali rovnaké procesy a normy bez ohľadu na to, kto analýzu vykonáva. **Celosvetovo dohodnuté odporúčania** dosť špecificky stanovujú, ktorú metódu hodnotenia zvolí, a tak maximalizujú možnosť porovnávania takýchto hodnotení, ako aj výrazne znižujú možnosť vytvárania chybných záverov. Hlavným cieľom odporúčaní je uľahčiť rozhodovací proces poskytnutím správnych údajov o nákladovej efektívnosti a kvalitných a porovnateľných ekonomických štúdií zdravotnej starostlivosti. Všeobecným princípom je, aby analýza bola prispôbená pohľadu cieľových skupín, ktoré chcú osloviť autori štúdie. Pre krytie výdajov z verejných zdrojov je to pohľad zdravotných poisťovní. Ekonomické hodnotenie výkonov zdravotnej starostlivosti rutinne používajú verejné inštitúcie na hodnotenie prínosov pre spoločnosť a preto sa môže uskutočňovať na základe spoločenského pohľadu, čo znamená, že do úvahy by sa mali brať všetky náklady a všetky zdravotné prínosy vyplývajúce z liečby, bez ohľadu na to, kto platí a kto má prospech z danej liečby.

Literatúra

1. Fry PN, Avey SG, Sullivan SD. The academy of managed care pharmacy format for formulary submissions: An evolving standard - A foundation for managed care pharmacy task force report. *Value Health* 2003; 6: 505-521.
2. Grizzle AJ, Olson BM, Motheral BR, et al. Therapeutic value: who decides? *Pharmaceutical Executive* 2000; 84-90.
3. Hoffman C, Graf von der Schulenburg JM. The influence of economic evaluation studies on decision making: a European survey. *The EUROMET Group Health Policy* 2000; 52: 179-192.
4. Tesař T, Foltán V. Zdravotná starostlivosť. Náklady, kvalita a výsledky. ISPOR 2007.

Dôveryhodnosť a komplexný pohľad

Dôveryhodnosť farmakoeconomiky spočíva v kvalite realizovaných štúdií, v súlade so všeobecne aplikovateľnými štandardmi analýzy a interpretácie. S týmito úzko súvisí aj následná jednoduchšia interpretácia výsledkov farmakoeconomického výskumu v praxi s cieľom urobiť kvalitné rozhodnutia pri rozdeľovaní obmedzených zdrojov. Veľa ľudí o farmakoeconomike hovorí, no málo z nich jej aj rozumie, respektíve vie, čomu sa ozaj venuje. Odporúčania a postupy, na ktorých sa dohodli svetoví lídri v tomto odbore, by mali byť aj v našich podmienkach návodom na efektívnejšie využívanie a aplikovanie výsledkov farmakoeconomických analýz. Vo farmakoeconomike nejde len o čisté cenové porovnanie dvoch resp. viacerých terapeutických alternatív navzájom. Farmakoeconomika ide ďalej a ponúka odpovede na otázky dotýkajúce sa **efektivity, dlhodobých horizontov** či **pacienta a jeho kvality života** po aplikácii vybranej terapie. Farmakoeconomika je systematická, no jej pohľad na vec je systémový/holistický a to je aj jeden z dôvodov, prečo na vykonávanie resp. hodnotenie farmakoeconomických štúdií a modelov je potrebné mať pomerne hlboké znalosti nielen z **medicínskej oblasti**, ale i z oblasti **ekonómie**.

doc. PhDr. Róbert Babeľa, PhD.
 Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
 Trnavská univerzita
 Hornopotočná 23, 918 43 Trnava
 e-mail: rbabela@gmail.com